

5. ФІНАНСИ І ГРОШОВИЙ ОБІГ

УДК 368:336

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ (НА ПРИКЛАДІ ПРАТ „СК «ЮНІВЕС»“)

Бабенко-Левада В.Г., к.е.н., доцент, Шлендер К.О., магістр

*Запорізький національний технічний університет
Україна, 69063, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 64*

shlenderko@gmail.com

Розглянуто актуальну проблему аналізу фінансового стану страховика, розкрито основні критерії забезпечення стабільної діяльності. Визначено сутність фінансового стану страхової компанії, а також наведені основні показники оцінки фінансового стану страхової компанії. На прикладі конкретної страхової організації та даних фінансової звітності була проведена оцінка фінансового стану ПрАТ «СК «Юнівес» у період 2013-2017 рр. за допомогою аналізу показників діяльності та тестів раннього попередження, а також дослідження особливостей аналізу фінансового стану страхових компаній. Запропонована можливість удосконалення страхових послуг ПрАТ «СК «Юнівес» шляхом впровадження інноваційних механізмів та технологій, для забезпечення високорентабельної діяльності страхової компанії не лише в короткостроковому, а й у довгостроковому періодах. Сформована необхідність створення якісної системи аналізу фінансового стану страховиків в Україні із метою формування сприятливого страхового середовища.

Ключові слова: фінансовий стан, фінансовий стан страховика, показники фінансового стану, тести раннього попередження, страховий ринок.

ANALYSIS OF THE FINANCIAL STATE OF INSURANCE COMPANY (AT THE EXAMPLE OF PJSC "IC "UNIVES")

Babenko-Levada V.G., PhD in Economics, Associate Professor, Shlender K.O., Master

*Zaporizhzhya national technical university
Ukraine, 69000, Zaporizhzhya, Zhukovsky str., 64*

The article deals with the actual problem of analyzing the financial condition of the insurer, the main criteria for ensuring stable activity. The study determines the essence of the financial condition of the insurance company, as well as basic indexes of estimation of the financial state of insurance company. On the example of a specific insurance company and financial reporting data, the authors analyze an assessment of the financial condition of PJSC "IC "Unives" in the period 2013-2017 by analyzing the performance indicators and early warning tests, as well as the study of the features of the analysis of the financial condition of insurance companies. The authors offer the possibility of improving insurance services of PJSC "IC "Unives" through the introduction of innovative mechanisms and technologies to ensure highly profitable activities of the insurance company not only in the short but also in the long term. The article forms the need to create a quality system of analysis of the financial condition of insurers in Ukraine in order to create a favorable environment for insurance.

Key words: financial condition, financial condition of the insurer, indicators of financial condition, early warning tests, insurance market.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Швидке зростання обсягів страхового ринку України та зміцнення його суб'єктів – страхових організацій створює необхідність аналізу фінансового стану страховиків. Результати аналізу та висновки при правильному застосуванні дозволять підняти рівень страхових послуг та збільшити роль страхових компаній у процесі розвитку національної економіки.

На сьогодні в Україні існує гостра потреба в розробці системи аналізу показників фінансової діяльності страхових компаній, яка відображала б специфіку страхової діяльності та подавала конкретні рекомендації щодо її покращення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Вагомий внесок у дослідження аналізу фінансового стану та фінансово-господарської діяльності страхових компаній зробили вітчизняні автори: В. Базилевич [1], О. Вовчак [2], Л. Горбач [3], О. Гаманкова [4], О. Землячова [5], О. Шевчук [6], О. Заруба, С. Науменкова, С. Осадець [7], В. Плиса [8], Т. Ротова. Належне місце в розробці та удосконаленні аналізу надійності, фінансової стійкості та платоспроможності страхових компаній займають праці зарубіжних авторів: Д. Бленда, А. Гвозденка, Дж. Кілбі, Р. Кілна, Дж. Мішеля, Л. Орланюк-Малицької, А. Рейтмана, Д. Хемптона, Д. Хервада та ін.

Незважаючи на досить велику кількість досліджень даної проблематики, сьогодні не існує єдиного підходу до оцінки фінансового стану страхових компаній. Уведення механізмів управління фінансовим становищем страхової компанії та пошук сучасних методів загальної оцінки фінансово-господарської діяльності страхової компанії сьогодні є актуальним питанням.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження фінансового стану ПрАТ «СК «Юнівес» за допомогою аналізу показників діяльності та тестів раннього попередження, а також дослідження особливостей аналізу фінансового стану страхових компаній.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Фінансовий стан страхової компанії як комплексне поняття, що є наслідком взаємодії усіх елементів системи фінансових відносин компанії, визначається сукупністю господарських факторів і характеризується системою показників, які відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Тому під фінансовим станом компанії розуміють її спроможність фінансувати свою діяльність. Оптимізація фінансового стану є однією з умов успішного розвитку компанії в майбутньому, а погіршення фінансового стану свідчить про загрозу її можливого банкрутства [5].

ПрАТ «СК «Юнівес» діє на страховому ринку України з 2003 року, яка за період своєї діяльності на страховому ринку завоювала репутацію надійного партнера. ПрАТ «СК «Юнівес» має ліцензії Нацкомфінпослуг на здійснення 22 видів страхування, із них 13 – у формі добровільного страхування та 9 – у формі обов'язкового [9].

Проаналізуємо динаміку основних фінансових показників фінансово-господарської діяльності ПрАТ «СК «Юнівес» за 2013-2017 рр. (див. табл.1).

Таблиця 1 – Основні фінансові показники діяльності ПрАТ «СК «Юнівес» за 2012-2017 рр. (тис. грн.)

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Статутний фонд	25 000,0	25 000,0	25 000,0	25 000,0	50 000,0
Власний капітал	42 936,6	55 291,0	52 904,0	76 938,0	81 250,0
Страхові резерви	30 859,0	20 542,0	27 663,9	73 650,0	62 309,0
Страхові платежі	72 151,6	46 966,0	41 683,6	124 550,0	122 183,5
Активи	71 871,0	71 015,0	75 948,0	152 173,0	145 553,00
Виплати	5 496,8	8 203,0	5 586,8	19 273,3	66 004,0
Кількість договорів страхування, шт.	42 649	31 826	47 245	181 735	172 694

Джерело: складено автором на основі даних [9]

За даними, наведеними в табл. 1, можна сказати, що ПрАТ «СК «Юнівес» фактично збільшує основні фінансові показники у декілька разів, що є високим показником рентабельності.

У період 2013-2016 рр. статутний фонд не збільшувався, залишаючись на рівні 25 000 тис.грн, а у 2017 р. збільшився вдвічі до 50 000 тис.грн. Наявність сплаченого статутного фонду є одним із показників платоспроможності страхової компанії згідно із Законом України «Про страхування» [10].

Відносно управління капіталом основною метою підприємства є забезпечення нормального рівня достатності капіталу. Оцінка власного капіталу страховика відіграє важливу роль у характеристиці його фінансового стану, адже власний капітал утворює запас платоспроможності, а також забезпечує формування страхових резервів. Розмір власного капіталу ПрАТ «СК «Юнівес» склав 81 250 тис.грн у 2017 р., що на 5,6% більше, ніж у 2016 р. Обсяг власного капіталу в 1,6 разу перевищує статутний фонд. Таке співвідношення дає змогу страховій компанії здійснювати виплати дивідендів, реінвестувати капітал та ін.

Також табл. 1 виявляє, що незважаючи на сучасний економічний стан країни, компанія швидко збільшує кількість укладених договорів, як і розмір виплат страхових відшкодувань. Спостерігаємо значне підвищення кількості договорів страхування з 47 245 шт. у 2015 р. до 181 735 шт. в 2016 р., тобто майже в 4 рази. У 2017 р. кількість договорів знизилася на 9041 шт., тобто на 4,9% порівняно з 2016 р.

Аналогічну ситуацію спостерігаємо за іншими показниками. Суттєво збільшувались страхові виплати, кількість договорів, активи та страхові резерви саме у 2016 р., що наочно представлено на рис. 1.

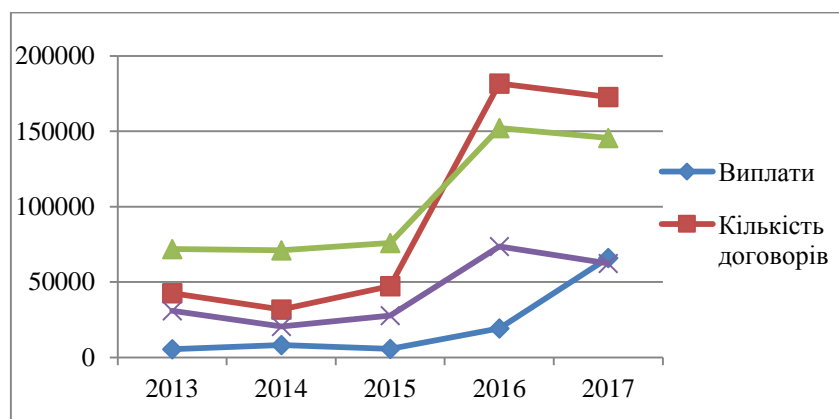

Рис. 1. Динаміка основних фінансових показників діяльності ПрАТ «СК «Юнівес» протягом 2013-2017 рр., тис. грн.

У 2017 р. ПрАТ «СК «Юнівес» виплатила своїм клієнтам 66 004 тис. грн, що в 3,5 рази більше ніж сума виплат за 2016 рік. За рівнем виплат (54,02% в 2017 р.) ПрАТ «СК «Юнівес» займає 5 місце в рейтингу страхових компаній України, порівняно з 2016 р. цей показник був набагато нижчим, лише 15,47%. Позитивна динаміка виплат страхових відшкодувань є одним із ключових показників якісного рівня страхового захисту та стабільності страхової компанії, що впливає на довіру споживачів до страхових продуктів, які пропонуються на ринку.

Крім того, ПрАТ «СК «Юнівес» входить до складу Фінансової групи, тому компанія має достатню кількість коштів для виконання взятих на себе перед страхувальниками і партнерами зобов'язань [9].

За даними фінансової звітності перевищення фактичного запасу платоспроможності ПрАТ «СК «Юнівес» над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності становить 59425,7 тис.грн (81236 тис.грн – 21810,3 тис.грн), тобто перевищення фактичного запасу платоспроможності над нормативним становить 2,72 разу. Належний рівень фактичного запасу платоспроможності (нетто-активів) у 2017 році дає підставу стверджувати, що ПрАТ «СК «Юнівес» забезпечує достатню власну платоспроможність згідно вимог ст.30 Закону України «Про страхування» [10].

Спостерігаючи динаміку основних показників фінансово-господарської діяльності Товариства, можна зробити висновок про те, що ПрАТ «СК «Юнівес» станом на 31.12.2017р. має позитивний напрям розвитку.

Розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України було затверджено «Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків» від 17.03.2005 р., № 3755, які розроблено з метою своєчасного виявлення ризиків у діяльності страховиків [11]. За тестами раннього попередження проведено аналіз показників згідно з методикою Держфінпослуг на прикладі даних, які надані ПрАТ «СК «Юнівес».

Тести раннього попередження – це система порівняння фактичних фінансових показників діяльності страховиків з визначеними Держфінпослуг показниками, їх узагальнення та оцінка ризиків діяльності страховиків. Відповідно до Рекомендацій здійснюється аналіз капіталу, активів, перестраховування, страхових резервів, доходності, ліквідності й надається відповідна оцінка [11].

Дані, які використовуються при розрахунку показників тестів раннього попередження, їх зміст та порядок розрахунку наведені в табл. 2.

Таблиця 2 – Тести раннього попередження ПрАТ «СК «Юнівес»

№ з/п 1	Показник	Метод розрахунку	Розраховане значення показника	Оціночна шкала	Коефіцієнт	Фактична оцінка
1.	Показник дебіторської заборгованості	$ПДЗ = 100 \% \times (\text{Дебіторська заборгованість}) / (\text{Капітал})$	34,10	1. $0 \leq ПДЗ < 50$ 2. $50 \leq ПДЗ < 75$ 3. $75 \leq ПДЗ < 100$ 4. $100 \leq ПДЗ$	0,04	0,04
2	Показник ліквідності активів	$ПЛА = 100 \% \times (\text{Високоліквідні активи}) / (\text{Зобов'язання})$	28,13	1. $95 \leq ПЛА$ 2. $80 \leq ПЛА < 95$ 3. $65 \leq ПЛА < 80$ 4. $ПЛА < 65$.	0,10	0,4
3.	Показник ризику страхування	$ПРС = 100 \% \times (\text{Сума чистих премій за всіма полісами}) / (\text{Капітал})$	147,91	1. $ПРС \leq 100$ 2. $100 < ПРС \leq 200$ 3. $200 < ПРС \leq 300$ 4. $300 < ПРС$	0,06	0,24
4.	Зворотний показник платоспроможності	$ЗПП = 100 \times (\text{Загальна сума зобов'язань}) / (\text{Капітал})$	78,82	1. $0 < ЗПП \leq 20$ 2. $20 < ЗПП \leq 50$ 3. $50 < ЗПП \leq 75$ 4. $75 < ЗПП, ЗПП \leq 0$	0,18	0,72
5.	Показник доходності	$ПД = 100 \times (\text{Чистий прибуток}) / (\text{Капітал})$	10,70	1. $50 < ПД$. 2. $25 < ПД \leq 50$ 3. $0 \leq ПД \leq 25$ 4. $ПД < 0$	0,06	0,18
6.	Показник обсягів страхування (андеррайтингу)	$ПА = 100 \times (\text{Виплати і витрати}) / (\text{Сума чистих зароблених премій})$	225,99	1. $ПА \leq 50$ 2. $50 < ПА \leq 100$ 3. $100 < ПА \leq 110$ 4. $110 < ПА$	0,06	0,24
7.	Показник змін у капіталі	$ПЗК = 100 \times (\text{Капітал (t)}) / (\text{Капітал (t-1)})$	105,97	1. $10 < ПЗК$ 2. $5 < ПЗК \leq 10$ 3. $0 < ПЗК \leq 5$ 4. $ПЗК \leq 0$	0,06	0,06
8.	Показник змін у сумі чистих премій за всіма полісами	$ПЗЧП = 100 \times ((\text{Сума чистих премій (t)}) / (\text{Сума чистих премій (t-1)}) - 1)$	100,65	1. $40 \leq ПЗЧП$ 2. $33 \leq ПЗЧП < 40$ 3. $10 \leq ПЗЧП < 33$ 4. $ПЗЧП < 10$	0,06	0,06
9.	Показник незалежності від перестраховування	$ПНП = 100 \times (\text{Чиста сума премій по всіх полісах}) / (\text{Валова сума премій по всіх полісах})$	98,34	1. $80 \leq ПЗП$ 2. $65 \leq ПЗП < 80$ 3. $50 \leq ПЗП < 65$ 4. $ПЗП < 50$	0,18	0,72
10	Показник відношення чистих страхових	$ПВРК = 100 \% \times (\text{Чисті страхові резерви}) /$	76,70	1. $0 < ПВРК \leq 50$ 2. $50 < ПВРК \leq 75$	0,16	0,48

№ з/п 1	Показник	Метод розрахунку	Розраховане значення показника	Оціночна шкала	Коефіцієнт	Фактична оцінка
	резервів до капіталу	(Капітал)		3. $75 < \text{ПВРК} \leq 100$ 4. $100 < \text{ПВРК}$, $\text{ПВРК} \leq 0$		
11.	Показник доходності інвестицій	$\text{ПДІ} = 100 \% \times (\text{Прибуток від фінансової діяльності}) / (\text{Середній обсяг фінансових інвестицій протягом року})$	0,26	1. $10 \leq \text{ПДІ}$ 2. $5 \leq \text{ПДІ} < 10$ 3. $0 \leq \text{ПДІ} < 5$ 4. $\text{ПДІ} < 0$	0,04	0,12
Загальна оцінка		$0,04+0,4+0,24+0,72+0,18+0,24+0,06+0,06+0,72+0,48+0,12 = 3,26$				

Джерело: розраховано автором на основі [9]

Дані про фактичну та загальну оцінку ПрАТ «СК «Юнівес» наведено в табл. 2. Результати тестів раннього попередження для ПрАТ «СК «Юнівес» є доволі негативними, страхова компанія отримала оцінку "3" (гранична), а це означає, що фінансовий стан викликає побоювання, фінансові показники знаходяться на рівні значно нижчому за середній [11].

Найвагомішою перевагою використання інформаційних технологій для страхувальника є зручність і економія часу. Одним із нововведень для ПрАТ «СК «Юнівес» може бути створення чат-боту на сайті компанії або у Facebook для проведення консультацій власних клієнтів, а також потенційних покупців, проведення опитувань та ін. Це дозволить оперативно та мобільно вирішувати питання, пов'язані з підтримкою клієнтів онлайн.

Іншим варіантом сучасного нововведення може бути створення мобільного додатку, у якому кожен клієнт буде мати персональний кабінет, де людина зможе спостерігати за власною історією страхування, новинами та акціями компанії, а в разі закінчення строку страхового полісу, буде з'являтися нагадування на телефоні. Тоді страхова компанія не буде витрачати час та кошти на СМС-повідомлення і дзвінки.

Потрібно відстежувати тенденції на ринку, підлаштовуватись під потреби клієнтів та надавати існуючим продуктам нові властивості. Наприклад, важливим напрямом для розвитку страхової діяльності ПрАТ «СК Юнівес» є використання страхових продуктів, спрямованих на страхування вантажів і багажу, добровільне страхування техніки, а також фінансових ризиків. страхова компанія може бути конкурентоспроможною порівняно з іншими завдяки тарифній політиці, але поліпшенню умов та пошуку клієнтів не надається достатньо уваги.

Отже, одне з актуальних завдань сьогодення полягає у тому, щоб розробити сучасні методологічні підходи до визначення фінансової стійкості, надійності та платоспроможності страхової компанії, а також впровадити нововведення, які б відповідали новітнім технологіям.

ВИСНОВКИ

В умовах посиленої конкуренції на ринку страхових послуг, виникає об'єктивна необхідність адекватної оцінки діяльності страхових компаній, аналізу їх інвестиційної привабливості і ступеня надійності. Об'єктивний аналіз дозволить визначити лідерів і аутсайдерів ринку страхових послуг, що є досить важливим при всебічному розширенні спектра видів страхування, пропонованих страховими компаніями.

Для оцінки фінансового стану ПрАТ «СК «Юнівес» була використана методика, розроблена Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України. На основі цієї методики — тестів раннього попередження — визначається рівень фінансового стану страхової компанії. Але ці тести не дають чіткої картини про фінансовий стан страхової

компанії, і як будь-яка методика, вони мають певні недоліки. Аналогічно із загальною оцінкою діяльності основних показників фінансово-господарської діяльності компанії.

Отже, для поліпшення показників фінансового стану ПрАТ «СК «Юнівес» необхідно створити певні умови, зокрема: розвиток та розширення всіх видів страхування завдяки впровадженню новітніх технологій (на прикладі досвіду вітчизняних та зарубіжних компаній); упровадження нових видів страхових послуг (що буде сприяти більшій диверсифікованості страхового портфелю); повне обслуговування потреб клієнтів (за допомогою розширення користування електронного полісу та вдосконалення системи лояльності для клієнтів); зміцнення та вдосконалення організаційно-територіальної мережі (залучення нових партнерів та перестраховиків); впровадити маркетингові заходи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базилевич В. Д. Базилевич К. С. Страхова справа. Київ : Тов-во «Знання»: КОО, 2002. 203 с.
2. Вовчак О. Д. Страхування: навч. посіб. Львів: Новий Світ-2000, 2006. 480 с.
3. Горбач Л.М. Страхова справа: навч. посіб. Київ: Кондор, 2003. 252с.
4. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2007. 328с.
5. Землячова О. А. Оцінка фінансового стану страховика та шляхи його поліпшення. *Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції*. 2014. № 2. С. 54–66.
6. Шевчук О. Оцінка фінансового стану та ефективності діяльності страхових компаній України. *Регіональна економіка*. 2005. № 11. С. 137 – 142.
7. Осадець С. С. Страхування: підручник. Київ: КНЕУ, 2002. 599 с.
8. Плиса В. Й. Управління фінансовою стійкістю страховика. *Фінанси України*. 2001. № 9. С. 136 – 143.
9. Офіційний сайт ПрАТ «СК «UNIVES» URL : <https://unives.com.ua> (дата звернення 25.09.2018).
10. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 р. в редакції від 01.01.2017 р. № 1792-VIII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/> (дата звернення 25.09.2018).
11. Розпорядження Держфінпослуг "Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків" від 17.03.2005 р., № 3755. URL: Доступний з expert-rating.com (дата звернення 25.09.2018).
12. Бабенко-Левада В.Г. Процес пошуку оптимальних умов трансформації страхового ринку в умовах фінансової нестабільності. *Ефективна економіка*. 2015. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua> (дата звернення 25.09.2018).

УДК 336.7:004.738.5:339.371.4(477)

СУЧАСНИЙ СТАН ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ ТА РЕГУЛЮВАННЯ КРИПТОВАЛЮТ У СВІТІ

Батракова Т.І., к.е.н., ст.викладач, Синьоока Д.В.

*Запорізький національний університет,
Україні, 69000, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66*

daria19synioka@gmail.com

У статті розглядається сучасний стан та перспективи розвитку електронних грошей в Україні. Зокрема, було встановлено, що розвиток найновішої електронної форми грошей призводить до того, що гроші втрачають свою фізичну форму і перетворюються на інформаційний ресурс, стає віртуальною реальністю, яка створена за допомогою технологічних пристроїв. Дається стислий екскурс по розвитку криптовалюти, Представлено теоретичне осмислення нового виду цифрових грошей. Сьогодні в світі немає єдиного трактування криптовалюти – в одних джерелах вона трактується як валюта, в інших як товар або сировину. Деякі автори появу і використання біткоїнів (основна криптовалюта) розглядають як еволюцію світової фінансової системи.